

[DEBATTARTIKEL FÖR PUBLICERING I DAGSTIDNING. KOPIA FÖR LÄSNING AV UNDERTECKNARE]

Rädda svenska språket i världen

Över 35 000 studenter studerar svenska språket i utlandet, och många av dem blir Sverigeambassadörer inom kultur, näringsliv och internationella relationer. Nu hotar nedskärningar hela infrastrukturen för Sveriges stöd till svenskämnet vid utländska universitet.

Vid över tvåhundra universitet i hela världen studeras svenska språket. För många av studenterna blir både språket och kontakten med Sverige ett livslångt engagemang: De har nyckelpositioner i näringslivet, arbetar som översättare och introduktörer av svensk litteratur, undertextar film, följer utvecklingen i Sverige på institutioner och myndigheter i andra länder, och de fungerar som kittet och länken i några av Sveriges viktigaste relationer med omvärlden. Många av dem kommer också till Sverige och bidrar med sin kompetens och sina kontakter. I en tid när många oroar sig över Sveriges plats i världen bidrar svenskstudenter genom hela sitt yrkesliv till en långsiktig och uthållig kontakt mellan Sverige och omvärlden. För att svensk litteratur ska kunna översättas och läsas i världen är språkutbildningen helt grundläggande. För den akademiska forskningen kring svenska språket är livskraftiga universitetsinstitutioner vitala.

För Sveriges räkning har Svenska institutet stöttat universitetsutbildning i svenska i utlandet ända sen det grundades 1945. Stödet är avhängigt att de mottagande institutionerna satsar själva, men kontakten med en stödjande svensk myndighet är ofta ett avgörande argument för att behålla och utveckla utbildningarna. Låt oss vara realistiska: Svenskan är ett litet språk och nyckeln till att väcka och bibehålla intresset är personliga kontakter och aktuella och spännande inblickar i vårt land. Det svenska stödet är begränsat och ger hög utdelning för pengarna: Det går inte till löner, utan till att möjliggöra att lärare utvecklar sitt kunnande, skapar och upprätthåller kontakter med Sverige och varandra. Medlen går också till stöd med läromedel och gästföreläsare. De allra flesta svensklärarna är inhemska, medan andra – de så kallade svensklektorerna – är utresande från Sverige.

Under lång tid har stödet till svenskundervisningen utomlands handlat om att göra så mycket som möjligt med de begränsade medel som funnits, och flera utredningar (t.ex. SOU 2007:9 *Svenskan i världen* och SOU 2018:78 *Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige*) har betonat verksamhetens betydelse och förordat utökade satsningar. Tvärtemot dessa rekommendationer har trenden blivit den motsatta. De utresande svensklärarna, modersmålstalande lärare som bidrar med en direktkontakt med svenskt kultur- och samhällsliv, har till exempel minskat från 56 för ett decennium sedan till 20 i dag.

När Svenska institutet nu genomgår en omorganisation har en brytpunkt nåtts. Myndigheten har beslutat att inför nästkommande år dra ner budgeten för området Svenska språket i världen med nära 5 miljoner. Av de 8 miljoner som återstår, kommer 5,5 miljoner från medel

öronmärkta för Östersjösamarbete. Bara 2,5 miljoner återstår alltså till resten av världen. Detta trots att verksamheten står för en mycket liten del av Svenska institutets totala budget på drygt 492 miljoner. Hela verksamheten drabbas hårt, och särskilt stödet till de resurssvaga universiteten i Öst- och Centraleuropa.

Om ingenting görs, innebär nedskärningarna att det stödjande nätverk som knyter samman svensklärare och studenter i världen nästan helt försvinner. Kompetensutveckling för lärare och kunskapsutbyten genom konferenser och möten måste ställas in. Sommarkurser för utländska studenter på svenska folkhögskolor begränsas kraftigt. Den arbetsgrupp som under lång tid samordnat stödet, med fyra av institutets totalt 140 anställda, splittras när minst en tjänst försvinner. Av antalet utsända svensklärare försvinner troligen runt en tredjedel, vilket får stor inverkan på de universitet (oftast landets enda med svenskundervisning) som drabbas. Det innebär tillsammans med övriga nedskärningar att svenskämnet helt kan försvinna eller marginaliseras i länder som Tjeckien, Slovakien, Österrike, Ungern, Kroatien, Serbien, Bulgarien och Rumänien. Även i Frankrike föreslås tre av fyra universitet förlora sina utsända lärare.

Vi är ett litet land med ett litet språk, vi är helt beroende av vår export och den är helt beroende av vårt rykte och intresset för vårt land. Sammantaget innebär nedskärningarna att Svenska institutets förmåga att stödja svenskundervisningen helt utarmas. Kompetens som byggts upp under mycket lång tid försvinner. Ett i alla avseenden långsiktigt arbete för Sverigefrämjande upphör. För Sveriges kontakter i omvärlden, för svensk litteratur och för det svenska språket i världen blir det ett betydande avbräck och en förlust som är mycket svårt att ta igen.

Vi uppmanar Svenska institutet att stoppa nedskärningarna inom området Svenska språket i världen, och ansvariga politiker att agera för att långsiktigt säkra stödet till svenskundervisningen vid utländska universitet.

[UNDERTECKNARE för organisationer: Namn, organisation, position]

[ENSKILDA undertecknare i bokstavsordning: Namn, titel]